

การพัฒนาแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชนบ้านปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

The Model Development of Environmental Packaging Designs to Create Added Value of Ban Pa Ao Community Products, Muang District Ubon Ratchathani Province

บุษยามาส ชื่นเย็น^{1*} อุมารินทร์ รัตศรี² จตุพร จันทารัมย์³ โชติภามาศ พลศรี⁴

^{1,2,4}คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Boosayamas Chuenyen^{1*} Umarin Ratee² Jatuporn Jantaram³ Chottagamart Polsri⁴

^{1,2,4}Faculty of Business Administration and Management, Ubon Ratchathani Rajabhat University

³Faculty of Management Science, Buriram Rajabhat University

*Corresponding Author E-mail: boosayamas.c@ubru.ac.th

(Received: May 22, 2023; Revised: June 23, 2023; Accepted: July 6, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชน 2) เพื่อพัฒนาแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชน และ 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชนบ้านปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ศึกษาแนวคิดอัตลักษณ์ของชุมชน และการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นกรอบการวิจัย ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก 50 คน (สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ตัวแทนสมาชิกอาจารย์ และนักศึกษา) นำเสนอเนื้อหาและเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชน ได้แก่ ไข่เค็ม และผ้าไหม มุ่งให้ความสำคัญกับบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อม โดยผลิตภัณฑ์ไข่เค็มยังเป็นถุงพลาสติกสีใส เนื่องจากความสะดวก และประหยัดต้นทุน การจำหน่ายเฉพาะในชุมชนหากใช้บรรจุภัณฑ์ประเภทอื่นจะทำให้ต้นทุนสูงขึ้น และส่งผลให้การจัดจำหน่ายไข่เค็มทำได้ยาก ส่วนผ้าไหมยังไม่มีบรรจุภัณฑ์แต่มีแนวทางในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์กระดาษเพื่อจัดจำหน่าย 2) การพัฒนาแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชน 3 ด้าน ได้แก่บรรจุภัณฑ์ ตราสินค้า และการแสดงข้อมูลบนฉลาก และ 3) รูปแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับชุมชน ควรใช้สัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ชุมชน ประกอบด้วยไข่เค็ม ควรใช้สัญลักษณ์รูปไข่ และมีโลแกนว่า “อร่อยเข้า อร่อยเย็น” ผ้าไหม ควรใช้ชื่อ “ผ้าทอบ้านทุ่งนาเพียง” และมีโลแกนว่า “รักผมเท่าไหน รักไหม เท่านั้น” โดยผลิตภัณฑ์มีกระบวนการผลิตด้วยมืออันเป็นเอกลักษณ์การผลิตของชุมชนบ้านปะอาว อีกทั้งปัญหาของกลุ่มผู้จัดจำหน่าย คือการขาดเงินทุน

ดังนั้นควรมีหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณในการลงทุน รวมทั้งชุมชนหรือหน่วยงานได้กำกับ ติดตาม ประเมินผล และมีการพัฒนาหีบห่อบรรจุภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม, การสร้างมูลค่าเพิ่ม, ผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านปะอาว, จังหวัดอุบลราชธานี

Abstract

The objectives of the research were 1) to study product information in order to create added value of product of Ban Pa Ao Community Products, Muang District, Ubon Ratchathani Province, 2) to develop an environmental packaging model in order to create added value for community products and 3) to present environmental packaging formats for create added value of product. This research was a participatory action research which study the concept of community identity and environmental packaging design as a research framework.. Data were collected through in-depth interviews with 50 key informants, including members of SAO, representatives, professors, and students. Research presentation as descriptive writing. The results of research showed that: 1) salted eggs and silk were products to added value by focus on environmental packaging. Due to a convenience and save costs issue, salted eggs were still in clear plastic bags. If using other types of packaging will increase costs and makes it difficult to distribute salted eggs. As for silk, there was no packaging yet, but there are guidelines for developing paper bag packaging for distribution, 2) in order to developing environmental packaging models to create added value for community products, consisting of 3 aspects including packaging, brand and information display on the label and 3) environmental packaging formats that were appropriate for the community should use symbols that indicate to community identity. Salted eggs can be represented by an egg symbol with the slogan “Delicious in the morning, delicious in the evening”. Silk fabric can be named “Handwoven fabric from the rural fields” as it is a product crafted with unique hand production techniques from the Pa-Ao village community. Additionally, since the community enterprise has lacks of funds, it is advisable that government or private organizations could support the budget for investment. This should include monitoring and continuous the development of packaging designs.

Keywords: Environmental Packaging Designs, Create Added Value, Ban Pa Ao Community Products, Ubon Ratchathani Province

บทนำ

ประเทศไทยกำหนดกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถทางด้านแข่งขัน ให้ความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและสร้างมูลค่าเพิ่มของการผลิต ในการพัฒนาภาคการผลิตและบริการ เสริมสร้างฐานการผลิตเข้มแข็งยั่งยืน และส่งเสริมเกษตรกรรายย่อยสู่เกษตรยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกันทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ยุทธศาสตร์ชาติที่ 2 การสร้างความสามารถในการแข่งขัน สอดคล้องกับยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน รวมทั้งงานวิจัยและนวัตกรรม ที่สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศ ประเด็นการพัฒนาอุตสาหกรรม ศักยภาพ การสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว กีฬา และนวัตกรรมการพัฒนาศักยภาพการผลิตภาคการเกษตร การพัฒนาผู้ประกอบการและเศรษฐกิจชุมชน และพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสู่สากล การพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ การขับเคลื่อนเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกการพัฒนาด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล การวิจัยและผู้ประกอบการในชุมชนเกิดการแข่งขันกันในตลาดมากขึ้น โดยมุ่งเน้นการพัฒนาตัวผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมให้มีคุณภาพ และสามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคในทิศทางที่ดีขึ้น อีกทั้งยังไม่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคได้เท่าที่ควร ดังนั้นผู้ประกอบการได้หันมาให้ความสำคัญในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ให้สามารถคุ้มครอง ป้องกันไม่ให้สินค้าเสียหาย และเพิ่มคุณค่าต่อผู้บริโภค

การเกิดภาวะปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อม สาเหตุเกิดจากพฤติกรรมกรอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านกฎหมายและนโยบายของภาครัฐแล้ว ยังส่งผลให้ภาครัฐกิจต้องปรับเปลี่ยนแนวความคิดและกลยุทธ์การตลาดเพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของรัฐและการตอบสนองต่อกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค (บุษยมาส ชื่นเย็น, 2562) ประชาชนทั่วโลกได้ให้ความสำคัญกับการบริโภคผลิตภัณฑ์หลากหลายสีเขียว และการรักษาสิ่งแวดล้อม เนื่องจากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น การพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ยังเป็นปัญหาหนึ่งของชุมชนคือด้านรูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่ยังไม่ได้มาตรฐานและยังไม่ได้รับความต้องการของผู้บริโภค การออกแบบบรรจุภัณฑ์จึงเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพของบรรจุภัณฑ์ชุมชน ซึ่งการออกแบบเพื่อให้ สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ความงามเอกลักษณ์ที่ก่อให้เกิดคุณค่าความรู้สึกและคุณค่าทางจิตใจแก่ผู้บริโภคได้นั้น บรรจุภัณฑ์จะเป็นตัวสร้างแรงกระตุ้นให้กับผู้ซื้อสินค้า โดยเฉพาะมุมมองของผู้บริโภคมีความแตกต่างกัน ย่อมมองหาบรรจุภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ ที่ตรงกับผู้ซื้อ พร้อมทั้งองค์ประกอบอื่น ๆ ล้วนมีอิทธิพลกับการเลือกซื้อสินค้า ชุมชนบ้านปะอ่าวประกอบด้วยหมู่ 4 หมู่ 5 และ

หมู่ 8 แต่เนื่องจากหมู่ 5 และหมู่ 8 มีผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจได้แก่ ไข่เค็มและผ้าไหม พร้อมทั้งมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของกลุ่มชุมชน ซึ่งชุมชนยังประสบปัญหาด้านบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม เนื่องจากขาดประสบการณ์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์และความคิดสร้างสรรค์มาพัฒนาด้านการส่งเสริมการตลาด โดยผู้ประกอบการในชุมชนควรให้ความสำคัญ เพราะการส่งเสริมการตลาดในรูปแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้กับตัวผลิตภัณฑ์เป็นที่น่าสนใจตัวสินค้าและสามารถสร้างความสำเร็จในอนาคตเพื่อก้าวไปสู่ตลาด บรรจุภัณฑ์ก็เป็นอีกส่วนสำคัญในการสร้างความแตกต่างของสินค้าในรูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่หลากหลายเป็นอีกกลยุทธ์การตลาดที่สร้างมูลค่าเพิ่มและจูงใจให้ผู้บริโภคซื้อสินค้าได้

การวิจัยครั้งนี้มุ่งการพัฒนาบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชนบ้านปะอ่าว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อสามารถนำไปสร้างมูลค่าเพิ่มในรูปแบบการต่อยอดไปถึงการสร้างรายได้ให้กับชุมชน นอกเหนือจากประโยชน์ที่ได้จากการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์แล้ว ยังถือเป็นยกระดับมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ โดยมุ่งหวังให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างให้เกิดมาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์ในชุมชนตนเองให้เป็นที่ยอมรับเพื่อให้เกิดการสร้างกระแสความนิยมซื้อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของไทยต่อไป

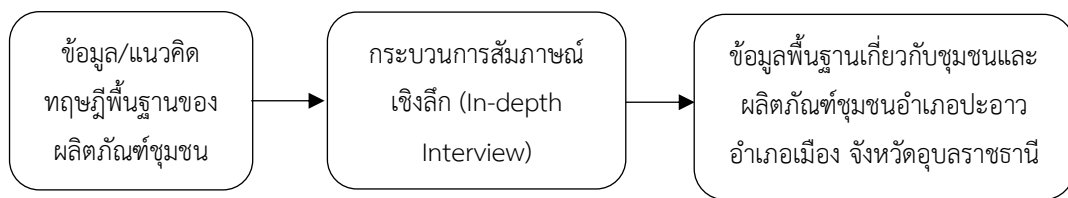
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชนบ้านปะอ่าว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชนบ้านปะอ่าว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชนบ้านปะอ่าว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

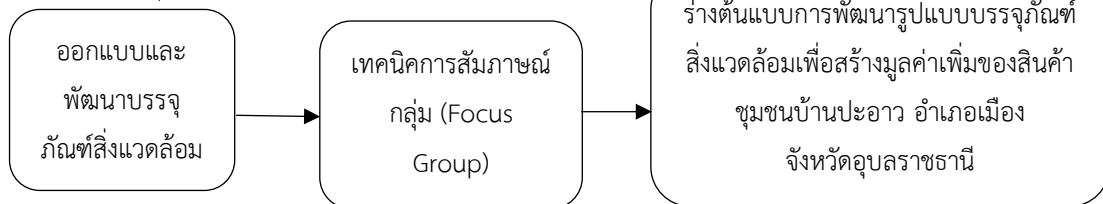
กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชนบ้านปะอ่าว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีการทบทวนวรรณกรรม ได้แก่ องใบฎีกาณภัทร เพ็ญทิว ภูริวัจน์ ภูณยวุฒิ ปรีดา และอุบล วุฒิพรโสภณ (2564) จิตพนธ์ ชุมเกตู (2560) เจนจิรา เงินจันทร์ และคณะ (2566) พิพัฒน์ ประจัญตานต์ (2565)

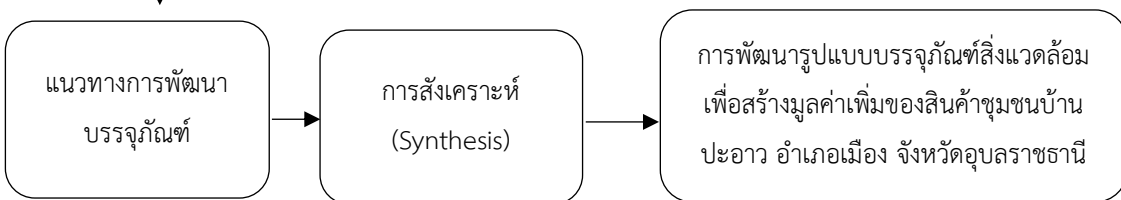
ขั้นตอนที่ 1

ขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 3

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชนบ้านปะทิว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยสามารถกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 .ประชากร ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือจำนวนประชากร หมู่บ้านบ้านปะทิว หมู่ 5 และ 8 จำนวน 5,289 คน (สำนักบริหารการทะเบียนกรมการปกครอง, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ชุมชนบ้านปะทิว หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 8 ประกอบด้วย ผู้บริหาร 3 คน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปะทิว 3 คน ตัวแทนสมาชิกบ้านปะทิวหมู่ 5 จำนวน 10 คน ตัวแทนสมาชิกบ้านปะทิวหมู่ 8 จำนวน 15 คน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 และ หมู่ 8 จำนวน 2 คน อาจารย์ประจำสาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 2 คน และ

นักศึกษาศาสาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 50 คน โดยสินค้าของชุมชนได้แก่ หัตถกรรมทองเหลืองบ้านปะอาว ไช้เค็มและผ้าไหม ซึ่งผู้วิจัยสนใจพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งสินค้าไช้เค็มและผ้าไหม ดังกล่าวยังไม่ มีบรรจุภัณฑ์เพื่อจัดจำหน่าย จึงต้องมีการศึกษาการพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อสร้างคุณค่าให้ผลิตภัณฑ์

1.3 การเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลหลัก ในการศึกษาครั้งนี้ได้ประสานงานไปยังผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ คืออาจารย์จตุพร จันทรัมย์ และอาจารย์สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี โดยได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์การวิจัย และได้ขอความยินยอมในการสัมภาษณ์กับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนัดหมายวัน สัมภาษณ์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แนวคำถามที่สร้างขึ้น เป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended) สร้างขึ้นจากวัตถุประสงค์และแนวคิดการวิจัยศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โดยคำถามสามารถยืดหยุ่นตามสถานการณ์ในการสัมภาษณ์ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ภาพ อันจะนำไปสู่การเก็บข้อมูลที่ราบรื่น พร้อมทั้งจะทำให้ผู้ให้ข้อมูลได้ถ่ายทอดข้อมูลได้อย่างครบถ้วนและเป็นความจริงมากที่สุด แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ชั้นเริ่มสนทนา ชั้นเข้าสู่ประเด็นที่ศึกษา และชั้นปิดการสนทนา

2.2 เครื่องอัดเสียง เป็นเครื่องมือประกอบการสัมภาษณ์ และช่วยบันทึกข้อมูลที่ผู้วิจัยบันทึกไม่ทันเพื่อความละเอียดและครบถ้วน ก่อนจะมีการบันทึกเสียงทุกครั้ง ผู้วิจัยจะขออนุญาตผู้ถูกสัมภาษณ์ก่อน จากนั้นถอดเทปการสนทนาระหว่างการสัมภาษณ์เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

2.3 กล้องถ่ายภาพ เป็นเครื่องมือประกอบการสัมภาษณ์ ช่วยบันทึกภาพการสนทนาและภาพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้วิจัยนำไปใช้ในการอธิบายผลการศึกษา

2.4 ปากกาและสมุดจดบันทึก เป็นเครื่องมือประกอบการสัมภาษณ์ ช่วยบันทึกระหว่างการ สัมภาษณ์เชิงลึก

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากสร้างคำถามเสร็จสิ้นตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการนัดหมาย ผู้ให้ ข้อมูลเป็นรายคนเพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเลือกใช้การ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และนำผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดมาคำนวณหาค่า ดัชนี IOC ใช้ประเด็นคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตรงตาม วัตถุประสงค์ และใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยที่ผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถตอบคำถามได้อย่างเปิดกว้างไม่จำกัด

คำตอบ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ถ่ายทอดความรู้ได้อย่างเต็มที่ครบถ้วนและเป็นจริงมากที่สุด (สุภางค์ จันทวานิช, 2557) ระยะเวลาในการสัมภาษณ์เชิงลึก อยู่ระหว่างเดือนตุลาคม - ธันวาคม พ.ศ. 2565

4. การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลแล้ว ได้ทำการตรวจสอบข้อมูลแบบ Triangulation หรือ Denzin เรียกว่า ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าเป็นการใช้กระบวนการวิธีการที่หลากหลายในการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ดังนี้

4.1 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล โดยการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้นั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบ คือ การตรวจแหล่งข้อมูล ได้แก่ เวลา สถานที่ และแหล่งบุคคล

4.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี

4.3 การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาและนำกระบวนการวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ การวิเคราะห์ตั้งแต่การวิจัย และดำเนินการจนสิ้นสุด เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและปรับเปลี่ยนการวิจัยให้แหลมคม ซึ่งก็คือการแสดงความคิดเห็นกันสามมุมในวงล้อแห่งความรู้ คือประเด็นหรือคำถามการวิจัย แนวคิดทฤษฎี และข้อมูลหรือสิ่งที่ค้นพบ

ส่วนที่ 2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ในส่วนนี้เป็นขั้นตอนการออกแบบและพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมชุมชนบ้านปะอ่าว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี มีรายละเอียดการแบ่งเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือจำนวนประชากร หมู่บ้านบ้านปะอ่าว หมู่ 5 และ 8 จำนวน 5,289 คน (สำนักบริหารการทะเบียนกรมการปกครอง, 2566) กลุ่มตัวอย่าง คือผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ชุมชนบ้านปะอ่าว หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 8 ประกอบด้วย ผู้บริหาร 3 คน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปะอ่าว 3 คน ตัวแทนสมาชิกบ้านปะอ่าวหมู่ 5 จำนวน 10 คน ตัวแทนสมาชิกบ้านปะอ่าวหมู่ 8 จำนวน 15 คน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 และหมู่ 8 จำนวน 2 คน อาจารย์ประจำสาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 2 คน และนักศึกษาสาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 50 คน โดยสินค้าของชุมชนได้แก่ หัตถกรรมทองเหลือง บ้านปะอ่าว ไช้เค็มและผ้าไหม ซึ่งผู้วิจัยสนใจพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งสินค้า ไช้เค็มและผ้าไหม ดังกล่าวยังไม่มีบรรจุภัณฑ์เพื่อจัดจำหน่าย จึงต้องมีการศึกษาการพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อสร้างคุณค่าให้ผลิตภัณฑ์

2. เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตการณ์และเข้าร่วมกิจกรรม ดำเนินการเก็บข้อมูลในระหว่างกิจกรรมด้วยวิธีการผสมผสานแบบบูรณาการ โดยที่การสนทนากลุ่มเป็นอีกเครื่องมือที่มีความสำคัญที่จะนำไปสู่การออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อม โดยการสังเกตพฤติกรรม จากการสนทนากลุ่ม การจดบันทึก นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบการบันทึกที่เตรียมไว้ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมสนทนา หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแล้ว จะมาจดบันทึกเพื่อเปรียบเทียบและตรวจสอบความถูกต้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น ข้อมูลการสังเกต และการสนทนากลุ่มโดยการบันทึกข้อมูลนั้น ช่วยให้ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล และสามารถเพิ่มข้อมูลในส่วนที่ขาดหายไปได้ตลอดเวลา

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมความคิดเห็นของการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ที่เกี่ยวกับการออกแบบและการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชนบ้านปะอ่าว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ด้วยการมีส่วนร่วมของผู้ให้ข้อมูลหลัก การดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพระหว่างการสนทนากลุ่มโดยผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม จดบันทึกและบันทึกภาพและเสียงโดยทีมงานในระหว่างการสนทนากลุ่ม ระยะเวลาในการสัมภาษณ์เชิงลึก อยู่ระหว่างเดือนตุลาคม - ธันวาคม พ.ศ. 2565

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะเป็นการวิเคราะห์แบบองค์รวม ในลักษณะการหาความสัมพันธ์ของผลการศึกษาที่นำไปสู่การสรุปประเด็นที่เป็นตัวแปรสำคัญในการออกแบบและการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชนบ้านปะอ่าว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี จะนำไปสู่การวางแผนการดำเนินงานอันจะก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

ส่วนที่ 3 การสังเคราะห์ (Synthesis)

ในขั้นตอนนี้เป็นการสังเคราะห์และตีความจากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม เพื่อสรุปเป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชนบ้านปะอ่าว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

ผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านปะอ่าว หมู่ 5 และหมู่ 8 ผลิตภัณฑ์ผ้าไหม และไข่เค็ม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้วจึงได้ดำเนินการวิเคราะห์โดยการพรรณนาความตามขั้นตอนของวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชนบ้านปะอ่าว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยศึกษาผลิตภัณฑ์ 2 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ผ้าไหม และไขเค็มที่มุ่งให้ความสำคัญกับบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านปะอ่าว ผลิตภัณฑ์ไขเค็ม ของชุมชนหมู่ 5 พบว่าบรรจุภัณฑ์ยังเป็นถุงพลาสติกสีใส เนื่องจากประธานกลุ่มมองว่าสะดวก และประหยัดต้นทุน เพราะจำหน่ายเฉพาะในชุมชน ถ้าไปหาบรรจุภัณฑ์อื่นจะทำให้ต้นทุนสูงขึ้น จะจำหน่ายไขเค็มไม่ได้ ต่อมาเริ่มมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือด้วยการออกแบบป้ายฉลาก และซื้อบรรจุภัณฑ์แบบพลาสติกบรรจุไขเค็มมาส่งผลทำให้จำหน่ายให้กับลูกค้าชุมชนอื่นได้ สะดวกและรวดเร็วในการขนส่งมากขึ้น ส่วนผลิตภัณฑ์ผ้าไหม หมู่ 8 ยังไม่มีบรรจุภัณฑ์มีเพียงถุงพลาสติกใส ในการส่งมอบให้กับลูกค้า ต่อมาเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2566 มีโครงการพัฒนาการตลาดด้านบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านปะอ่าว (MKT) ประจำปีการศึกษา 2566 เข้าไปร่วมจัดกิจกรรมดังกล่าวขึ้น โดยเล็งเห็นถึงความสำคัญของบรรจุภัณฑ์ของตัวสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพราะช่วยปกป้องรักษาคุณภาพสินค้า ช่วยในการเก็บรักษา ป้องกันไม่ให้สินค้าเกิดความเสียหายจากการเคลื่อนย้าย เป็นตัวช่วยเพิ่มมูลค่าและส่งเสริมด้านการตลาด หากมีการออกแบบให้โดดเด่นสวยงาม ยังช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับผู้บริโภคได้ ในกระแสภาวะโลกร้อน สภาพอากาศแปรปรวน ภัยพิบัติและมลภาวะที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ ทำให้เกิดการรับรู้และตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์รักษ์โลก เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เนื่องจากบรรจุภัณฑ์พลาสติก โฟม โลหะ และอื่น ๆ ย่อยสลายได้ยาก การออกแบบหรือเลือกใช้วัสดุบรรจุภัณฑ์จากธรรมชาติ จึงมีส่วนสำคัญที่จะช่วยลดปัญหาภาวะโลกร้อนได้เป็นอย่างดี

2. การพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชนบ้านปะอ่าว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี จึงได้ออกแบบบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านตัวบรรจุภัณฑ์ ด้านตราสินค้า และด้านการแสดงข้อมูลบนฉลาก ดังนี้

ผลิตภัณฑ์ไขเค็ม หมู่ 5 บ้านปะอ่าว

1. ด้านบรรจุภัณฑ์

1.1 ถุงพลาสติกใส 12x18 นิ้ว สีไขเค็ม 4 ฟอง ราคา 20 บาท

1.2 ถาดไข่ 4 ฟอง ราคา 50 บาท Size 10.9 x 11.4 x 6.6 cm กล่องใส่ไข่ 4 ฟอง PET ใส ฝาปิดฐานติดกัน มีปุ่มปิดล็อก แน่นสนิท แข็งแรง

1.3 กล่องไข่กระดาษ ถาดไข่กระดาษ สำหรับไข่ 6 ฟอง สามารถบรรจุไข่เบอร์ 1,2,3 และ 4 ได้ขนาด (เซนติเมตร): 15.1 x 24.4 x 6.9 (ยxกxส) เป็นบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อม ที่กำลังได้รับความสนใจสำหรับผู้บริโภคที่ใส่ใจกับสิ่งแวดล้อม ราคา 70 บาท

ภาพที่ 2 บรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ไข่เค็มแบบดั้งเดิม

ภาพที่ 3 บรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพัฒนาครั้งที่ 1

ภาพที่ 4 บรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 5 การออกแบบบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์

2. ด้านตราสินค้า

2.1 ชื่อตราสินค้าใช้ชื่อตรา “อร้อยเช้า อร้อยเย็น” เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถรับประทานได้ทุกเช้าและเย็น และสามารถนำไปแปรรูปอาหารได้หลากหลาย เช่น รับประทานกับข้าวต้ม การยำ ส้มตำ และอื่น ๆ อีกมากมาย

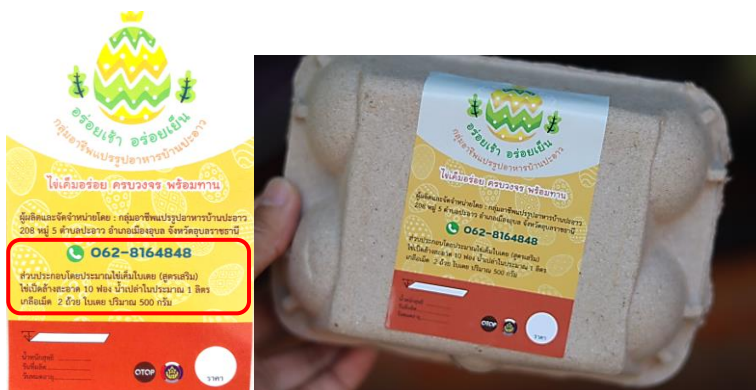
ภาพที่ 6 ชื่อตราสินค้า “อร่อยเช้า อร่อยเย็น”

3. ด้านการแสดงข้อมูลบนฉลาก

3.1 ชื่อ ที่อยู่ผู้ผลิต โดยระบุชื่อกลุ่มผู้ผลิต ที่อยู่ พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ เพื่อความสะดวกในการติดต่อ

3.2 การระบุชนิดของสินค้า “ไข่เค็ม อร่อย ครบวงจร พร้อมทาน”

3.3 ผู้สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพแปรรูปอาหารบ้านปะอ่าว

ภาพที่ 7 ต้นแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมที่เสร็จสมบูรณ์

ผลิตภัณฑ์ผ้าไหม หมู่ 8 บ้านปะอ่าว

1. ด้านบรรจุภัณฑ์

เนื่องจากปัญหาของชุมชนบ้านปะอ่าว จำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าไหม ราคาสินค้าค่อนข้างสูงแต่ไม่มีบรรจุภัณฑ์ ใช้วิธีใส่ถุงพลาสติกให้กับลูกค้า ส่งผลทำให้ไม่เกิดมูลค่าในการส่งมอบสินค้า ทางสาขาวิชาการตลาด

คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้ลงพื้นที่วันที่ 24 มีนาคม 2566 มีโครงการพัฒนาการตลาดด้านบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านปะอ่าว (MKT) ประจำปีการศึกษา 2566

ภาพที่ 8 บรรจุภัณฑ์ใส่ผ้าไหมแบบดั้งเดิม

2. ด้านตราสินค้า

2.1 ชื่อตราสินค้าใช้ชื่อตรา “ผ้าทอบ้านทุ่งนาเพียง” เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีกระบวนการผลิตด้วยมืออันเป็นเอกลักษณ์การผลิตของชุมชนบ้านปะอ่าว หมู่ 8

3. ด้านการแสดงข้อมูลบนฉลาก

3.1 ชื่อ ที่อยู่ผู้ผลิต โดยระบุชื่อกลุ่มผู้ผลิต ที่อยู่ พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ เพื่อความสะดวกในการติดต่อ

3.2 การระบุชนิดของสินค้า “รักผมเท่าไหน รักไหมเท่านั้น”

ภาพที่ 9 องค์ประกอบของบรรจุภัณฑ์

ภาพที่ 10 ต้นแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมของผลิตภัณฑ์ผ้าไหมที่เสร็จสมบูรณ์

3. การนำเสนอรูปแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชนบ้านปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ได้พัฒนาและส่งเสริมรูปแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อม ชุมชนยังขาดการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นส่วนของภาครัฐ องค์กร ชุมชนขาดการส่งเสริมสนับสนุนอย่างจริงจัง ทำให้ยังคงระยะเวลาสั้น ๆ ส่งผลทำให้ไม่มีประสิทธิภาพ ส่วนชุมชนยังขาดการมีส่วนร่วมในการตกลง หรือการตัดสินใจ การวางแผน ดำเนินงาน ตรวจสอบ ประเมินผลอย่างจริงจังร่วมกันในชุมชน จึงมักเกิดความขัดแย้งกันในกลุ่มชุมชน ซึ่งเกิดจากความคิดเห็นไม่ตรงกัน ขัดแย้งในการจัดสรรผลประโยชน์ ยึดติดกับค่านิยมเดิม ๆ มีอคติต่อกัน ทำให้ชุมชนขาดการพัฒนาส่งเสริมจากภาครัฐ เอกชน และผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในบทบาทที่แตกต่างกัน

สรุปการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยการพัฒนาแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชนบ้านปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

1. ข้อมูลพื้นฐานผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชนบ้านปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี การพัฒนาบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มนั้นเป็นการขายผลิตภัณฑ์เพื่อนำรายได้มาสู่ชุมชนอย่างยั่งยืนนั้น สิ่งที่ต้องคำนึงถึงมากที่สุดคือตัวผลิตภัณฑ์โดยตรง ต้องมีมูลค่าในตัวเอง มีความโดดเด่น น่าจดจำ เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน และมีคุณภาพ มีบรรจุภัณฑ์ที่บ่มหอมมีกลิ่นดีสวยงาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดารณี ธัญญสิริ (2564) ได้ศึกษาการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาบรรจุภัณฑ์สินค้า OTOP พบว่าบรรจุภัณฑ์ควรมีความหลากหลายรูปทรง มีความเหมาะสมกับลักษณะของสินค้า ควรใช้วัสดุที่ติดสิ่งแวดล้อม การจดจำความต้องการของผู้บริโภค พร้อมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยขององไบบุ๊กภาณภัทร เพื่อท้าว ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปริดา และอุบล วุฒิพรโสภณ (2564) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชนยายชา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ควรพัฒนาแบบของผลิตภัณฑ์ให้เป็น

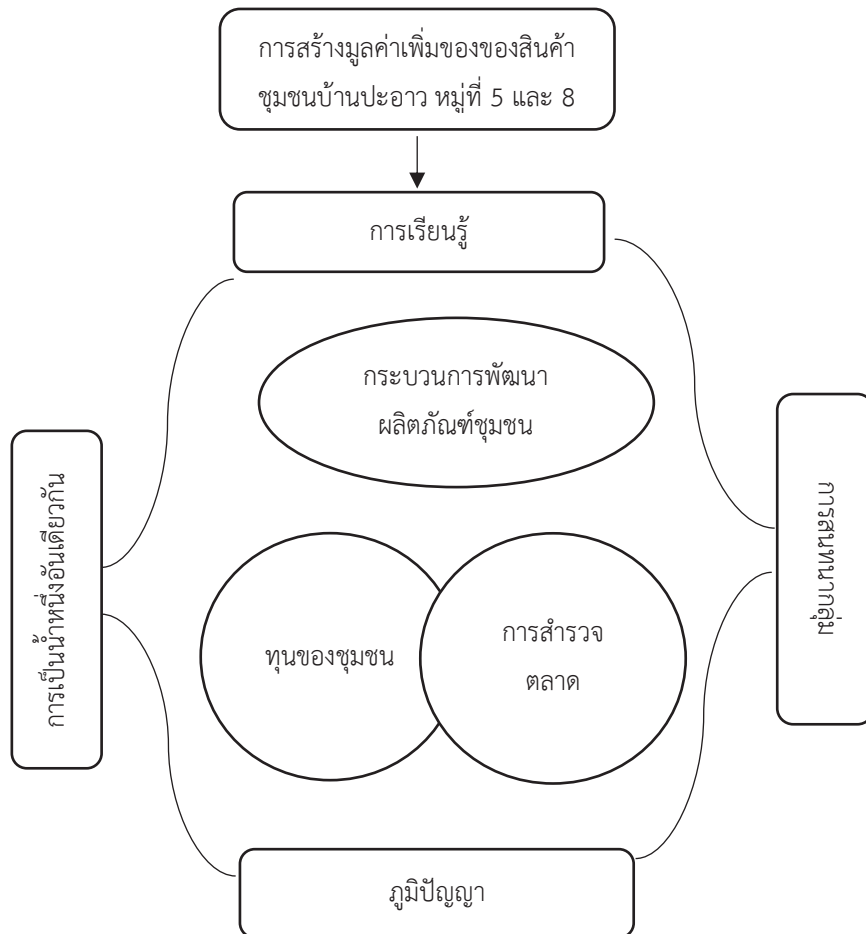
เอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม และพัฒนาความโดดเด่น โดยวิธีการขยายช่องทางในการพัฒนาตัวอักษรบนบรรจุภัณฑ์ต้องอ่านง่าย เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ และสามารถสร้างคาแรกเตอร์ให้กับตัวสินค้า ลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ควรมีเอกลักษณ์ ทันสมัยเหมาะสมกับบริบทของผลิตภัณฑ์และวัฒนธรรม อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ แพรภัทร ยอดแก้ว (2566) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอตีนจกเชิงสร้างสรรค์และบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครึ่งในจังหวัดนครปฐมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม พบว่าการออกแบบบนฉลากสินค้าเป็นเอกลักษณ์ที่จะทำให้เป็นที่น่าสนใจ และผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเสร็จสมบูรณ์ในการวางจำหน่าย นอกจากจะจำหน่ายโดยตรงแล้ว ตอนนี่ยังมีเทคโนโลยีเข้ามาช่วย ซึ่งจะทำให้เกิดการจำหน่ายผ่านสังคมออนไลน์ได้อีกช่องทางหนึ่ง และอีกช่องทางหนึ่งเรื่องการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ก็ควรออกแบบให้สื่อถึงผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในชุมชนที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้ส่งผลทำให้ผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านปะอามีมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์มีเอกลักษณ์โดดเด่นเน้นเรื่องราว วิธีการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านปะอ่าว และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับงานวิจัยของอนันธิตรา ดอนบรรเทา และคณะ (2566) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านท่าช้างตำบลคลองน้ำไหล อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร พบว่าด้านตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์รองลงมาคือตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่มีความสวยงาม และตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์สามารถบ่งบอกได้ถึงคุณสมบัติที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ได้ซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจในชุมชนแข็งแรงขึ้น นำรายได้ให้กับชุมชนมากยิ่งขึ้น

2. การพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชนบ้านปะอ่าว อำเภอเมืองจังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยพัฒนารูปแบบดังนี้ 1) ด้านตัวบรรจุภัณฑ์ 2) ด้านตราสินค้า และ 3) ด้านการแสดงข้อมูลบนฉลาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Naijarun, Meekrua-iam & Rodkaew (2022) พบว่า การพัฒนาบรรจุภัณฑ์จากวัสดุท้องถิ่น ด้านตราผลิตภัณฑ์สินค้าใช้เรื่องเล่าและภูมิปัญญาพื้นบ้านเกี่ยวกับการทำน้ำตาลโตนดเพื่อบอกเล่ากรรมวิธีการผลิตโดยใช้ภาพวาดจำลองวิถีชีวิตและกรรมวิธีการทำตลาดผสมผสานกับการบอกเล่าผ่านภาษา และภูมิปัญญาการจักสานส่งเสริมให้บรรจุภัณฑ์มีความสวยงาม สะอาดและน่าสนใจ อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิพัฒน์ ประจัญคานต์ (2565) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของเกษตรกรกลุ่มข้าวภูเขาไฟบ้านโคกเมืองตำบลระแงง อำเภอประโคนชัย เพื่อพัฒนาชุมชนรองรับภัยแล้งภายใต้การเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศของจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าการพัฒนาการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ใหม่ให้กับสินค้าชุมชนจำนวน 4 แบบ โดยทำการประเมิน 4 ด้านได้แก่ด้านการใช้งานของบรรจุภัณฑ์ ด้านรูปแบบบรรจุภัณฑ์ ด้านความเหมาะสมในการผลิต การบรรจุการขนส่ง และการใช้สอย/อื่น ๆ ด้านส่งเสริมการจัดจำหน่ายและความปลอดภัย โดยให้ผู้ประกอบการ ผู้จำหน่ายและผู้บริโภคมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม และนำเสนอรูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ชุมชน

เพื่อที่จะได้รูปแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมให้มีความโดดเด่นได้มาตรฐาน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าชุมชนบ้านปะอาวต่อไป

3. การนำเสนอรูปแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชนบ้านปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี จากการลงพื้นที่ชุมชนบ้านปะอาว หมู่ 5 และหมู่ 8 ผู้วิจัยได้สังเกตการณ์และสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการ ผู้นำหมู่บ้านพบว่าผลิตภัณฑ์ในชุมชนส่วนใหญ่ไม่สามารถควบคุมคุณภาพ และบรรจุภัณฑ์ที่ยังไม่สะอาดเป็นที่นิยม และยังไม่ได้แสดงถึงอัตลักษณ์ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีปัญหาหลัก 3 ด้าน คือ บรรจุภัณฑ์การดึงดูดความสนใจของผลิตภัณฑ์ การถนอมรักษาผลิตภัณฑ์ และคุณภาพของผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของเจนจิรา เงินจันทร์และคณะ (2566) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากบัว บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลทับกฤช อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ ด้านตราผลิตภัณฑ์สินค้า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ที่มีรายละเอียดข้อความ สี รูปแบบการจัดวางองค์ประกอบลงในตราสินค้าสวยงาม และใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถรักษาคุณภาพสินค้าได้ระยะเวลานาน จัดเก็บได้สะดวก และต้องบรรจุผลิตภัณฑ์ลงไปได้ง่าย ด้านตราสินค้าผู้ประกอบการและผู้บริโภคต้องการตราสินค้าที่สามารถจดจำได้ง่าย อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิราวรรณ สมหวัง และคณะ (2565) การพัฒนาบรรจุภัณฑ์โลจิสติกส์สำหรับผลิตภัณฑ์ปลาร้า 5 วันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปและการถนอมอาหารบ้านทุ่งสาธารณ์ อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี พบว่าบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์การแปรรูปและการถนอมอาหารบ้านทุ่งสาธารณ์มีความง่ายและสะดวกในการบรรจุปลาร้าลงบรรจุภัณฑ์ มีขนาดและรูปแบบที่สวยงามและดึงดูดความสนใจ มีความแข็งแรง ปกป้องสินค้าได้ดีระหว่างการจัดเก็บและการขนส่ง สามารถมองเห็นผลิตภัณฑ์ปลาร้าได้ มีความง่ายและสะดวกต่อผู้ซื้อ เช่น การถือหิ้ว หรือการเปิดรับประทาน และมีต้นทุนบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม มีความครบถ้วนของข้อมูลบนบรรจุภัณฑ์และสามารถแจ้งรายละเอียดให้แก่ผู้ซื้อได้เป็นอย่างดีจากสภาพปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยได้หาแนวทางการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมที่ใส่ใจกับสิ่งแวดล้อม จึงได้จัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group) พบประเด็น ดังนี้ ด้านการพัฒนาบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมที่โดดเด่นของผลิตภัณฑ์ ซึ่งผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ในปัจจุบันเน้นรูปลักษณะที่สวยงาม แข็งแรง มีข้อมูลสินค้าที่ชัดเจน ได้สัดส่วนที่ถูกต้องสร้างภาพลักษณ์ที่ดี จะสามารถดึงดูดความสนใจของผู้บริโภค การพัฒนาด้านคุณภาพของหีบห่อผลิตภัณฑ์ ไข่เค็มเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายของผลิตภัณฑ์และเหมาะสมสำหรับผู้บริโภคที่ใส่ใจกับสิ่งแวดล้อม จึงได้เลือกบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมที่เป็นกระดาษที่สามารถย่อยสลายได้ง่าย เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ลดปัญหาจากขยะบรรจุภัณฑ์การสิ้นเปลืองทรัพยากร ซึ่งใช้การวางแผน ดำเนินการ ตรวจสอบ ประเมินผล แล้วจึงนำมาเสนอเป็นการดำเนินการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชนบ้านปะอาว ผู้ประกอบการ ผู้นำหมู่บ้าน ผู้บริโภค ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบเข้าใจในการพัฒนา และประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนาบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าชุมชนบ้านปะอาว ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปรูปแบบ

การพัฒนาแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชนบ้านปะอ่าว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ดังภาพที่ 11 รูปแบบการพัฒนาแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชนบ้านปะอ่าว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

ภาพที่ 11 รูปแบบการพัฒนาแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชนบ้านปะอ่าว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีเนื่องจากความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก นางพรทิวพาชอบ ประธานชุมชนหมู่ 8 และนางประคอง สุดชาติประธานชุมชนหมู่ 5 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปะอ่าว ตัวแทนสมาชิกบ้านปะอ่าวหมู่ 5 ตัวแทนสมาชิกบ้านปะอ่าว หมู่ 8 ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานของภาครัฐควรส่งเสริมให้มีการสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจหาแนวทางในการแก้ปัญหาเรื่องต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อสร้างความสามัคคีในชุมชนให้มีความเข้มแข็งทุกภาคส่วนของหน่วยงาน พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนเงินงบประมาณในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดอบรม และการสร้างช่องทางการจัดกิจกรรมสร้างเสริมให้กับประชาชน เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ควรร่วมมือกันกำหนดนโยบายการดำเนินการเพื่อให้เป็นแนวทางเดียวกันซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชนบ้านปะอ่าว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

3. ชุมชนหมู่บ้านปะอ่าวควรนำบรรจุภัณฑ์ไปใช้อย่างต่อเนื่องไม่ปรับเปลี่ยนแนวทางการออกแบบบรรจุภัณฑ์ อันจะส่งผลต่อการจดจำในตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์อย่างได้มีประสิทธิภาพ และขยายสถานที่ในการจัดจำหน่ายสินค้าไปยังต่างจังหวัดหรือต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป

1. ควรมีการวิจัยการศึกษาพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อให้มีอัตลักษณ์เฉพาะเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในด้านผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกต่อไป

2. ควรมีการศึกษาช่องทางการตลาดออนไลน์ พร้อมทั้งการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย เช่น ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มาช่วยตั้งแต่การสั่งซื้อสินค้า ชำระเงินและจัดส่ง จัดเก็บเป็นฐานข้อมูลในการซื้อสินค้า เพื่อเพิ่มรายได้จากภายนอกอันจะนำไปสู่การสร้างงานให้กลุ่มชุมชนอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

จิตพนธ์ ชุมเกต. (2560). การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรี: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จิราวรรณ สมหวัง และคณะ. (2565). การพัฒนาบรรจุภัณฑ์โลจิสติกส์สำหรับผลิตภัณฑ์ปลาร้า 5 วันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปและการถนอมอาหารบ้านทุ่งสาธารณ์ อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี. วารสารลวะศรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 6(1), 36-51.

เจนจิรา เงินจันทร์ และคณะ. (2566). การมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากบัวบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลทักถุช อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์. วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน, 5(1), 189-204.

- ดารณี ธัญญสิริ. (2564). การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาบรรจุภัณฑ์สินค้า OTOP. **วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**, 5(4), 31-40.
- บุษยามาส ชื่นเย็น. (2562). การศึกษาการรับรู้ของผู้บริโภคและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่ออกแบบเพื่อสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลเมืองอุบลราชธานี. **วารสารศรีวันาลัยวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**, 10(2), 121-135.
- พิพัฒน์ ประจัญตานต์. (2565). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของเกษตรกรกลุ่มข้าวภูเขาไฟบ้านโคกเมืองตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัยเพื่อพัฒนาชุมชนรองรับภัยแล้งภายใต้การเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศของจังหวัดบุรีรัมย์. **วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์**, 6(2), 19-31.
- แพรภัทร ยอดแก้ว. (2566). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอตีนจกเชิงสร้างสรรค์และบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งในจังหวัดนครปฐมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี. **วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม**, 7(01), 14-30.
- สำนักบริหารการทะเบียนกรมการปกครอง. (2566). ระบบสถิติทางทะเบียน. สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2566 จาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMenu/newStat/home.php>.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2557). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- องไพบิฎกานภัทร เพ็ชร์หิว ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปรีดา และอุบล วุฒิพรโสภณ. (2564). การพัฒนารูปแบบบรรจุผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าชุมชนขยายชา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. **วารสาร มจรพุทธปัญญาปริทรรศน์**, 6(2), 156-166.
- อนันธิตรา ดอนบรรเทา และคณะ. (2566). การพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านท่าช้างตำบลคลองน้ำไหล อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร. **สักทอง: วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 29(1), 180-190.
- Naijarun, K., Meekrua-iam, W. & Rodkaew, A. (2022). Storytelling and Folk Wisdom in Palm Sugar Packaging Development of Ban Yang Subdistrict, Wat Bot, Phitsanulok. **Wiwitwannasan Journal of Language and Culture**, 6(2), 137-154.